

Oana BORȘ

Permis de liberă trecere... spre lumea lui Mrožek

Mai puțin jucată (la noi) decât alte piese ale lui Mrožek, *Casa de pe graniță* a intrat, în această stagiune, în repertoriul Teatrului „Andrei Mureșanu” din Sfântul Gheorghe. Direcția de scenă aparține tânărului regizor Szabó István, absolvent în anul 2000 al Universității de Artă Teatrală din Târgu-Mureș, iar decorul și costumele sunt semnate, de asemenea de un tânăr, scenograful Domokos Csaba. O întâlnire ce s-a dovedit a fi fericită, o întâlnire în zona unei decriptări revelatoare a logicii interioare a textului (a cărui problematică atinge mai puțin adâncimea și implicațiile filosofice din alte piese ale lui Mrožek, dar a cărui simbolistică este transparentă: o lume paralizată în fața absurdității evenimentului istoric) și apoi a transfigurării, într-un spectacol în care construcția scenografică nu este doar suport pentru gândul regizoral, ci este purtătoare de semne, concentrând în imagine statică esența lumii ce se va dezvolta împrejurul ei.

Fiind, de fapt, un scenariu scris pentru film și televiziune, o farsă absurdă (din rațiuni istorice granița dintre două state va trece prin mijlocul unei locuințe, distrugând fericirea domestică a unei familii obișnuite), *Casa de pe graniță* reclamă, prin construcția sa, intimitatea actor-spectator. De aceea, scena este transformată, devenind în același timp

sală și spațiu de joc. Decorul: un interior de casă ruptă, traversată de o falie despărțitoare. Granița există. Ea nu doar împarte, ci îngroapă, amputează. Peretii, ușa, obiectele (masa, orologiul), albe, supradimensionate în spațiul strâmt, își pierd orizontalitatea. Se scufundă spre falie. Albul țâșnește de pretutindeni. Doar personajele se decupează. Cu o singură excepție: diplomații. Hainele lor sunt albe, ca și casa, căci nu vin din afară, nu pătrund într-un loc ce nu le aparține, ci fac parte din el. Dintotdeauna ei au fost aici pentru că istoria își repetă cu obstinție actele. „Libertate, egalitate, fraternitate”. Este pancarda pe care o atârnă de stâlpul de lângă linia ferată. Ea nu marchează momentul în timp, ci devine, aici, un simbol al inutilului. Căci fragmentul de șină nu duce nicăieri. Astfel, prin pierderea funcției, se elimină. Devine obiect fără sens. Ca și lumea care se descoperă în acest spațiu: sub calmul aparent, mecanismul de zi cu zi își conține însă intrinsec alienarea și prăbușirea. Fisura există. Este conținută în existență. Prin ea se infiltrază brațele sistemului legiferant care acaparează, ratifică, marchează granița. De altfel, pură formalitate. frontiera s-a trasat în momentul acceptării, act inconștient cu care omenirea își construiește întotdeauna propriul destin și, în același timp, gest fără

solemnitate, căzut în derizoriu (bornele sunt borcanele din cămară). Pentru aceste două lumi care se determină, masca este ceea ce le unește. Chipurile apar distorsionate de pierderea sensului real. Numai personajul principal, *tatăl* (Nelu Roman), se situează în poziția fragilă de rezonator, de element de legătură. Nu poartă mască, nu poartă încă semnele alienării totale. (De altfel, creația sa este păstrată în zona unei normalități de expresie realistă). Universul caricatural, construit sub semnul ironicului, are paleta de culori a ciroului (din când în când, prin scenă, trece pe o bicicletă clovnul cu râs strident, mimând gestul suicid al omenirii care își pune singură capul sub ghilotina vremii), iar absurdul este dat de gestul ridicol și repetat (mutarea ici-colo a *soacrei* moarte, omorâtă pentru că a încălcat granița în drumul spre dulap, ștampilarea găluștelor, etc.), de grimasă și tonalități ascuțite. Se observă, din păcate, o lipsă de unitate în gândirea partiturilor actoricești, care pendulează între jocul *soției* (Inna Andriucă) ce își duce personajul cu constanță spre o dimensiune grotescă și a celorlați interpreți a căror partitură este doar punctată de astfel de distorsionări voite). Însă, în același timp, un univers al expresivității plastice și al metaforei. Și, poate, imaginea edificatoare este cea a bătrânului, a *socrului* care se urcă pe imensul orologiu fără limbi: într-o astfel de lume timpul este mort. Un tablou de familie care trăiește într-un continuu prezent

dilatat, în care copiii sunt doar/deja o fotografie în ramă albă, albă ca și casa ruptă, înghesuită în spațiul strâmt al scenei, prin care trece granița.

Teatrul „Andrei Mureșanu”, Sfântu Gheorghe – Casa de pe graniță după Slavomir Mrozek. Adaptarea și regia: Szabó István. Decor și costume: Domokos Csaba. În distribuție: Nelu Roman, Inna Andriucă, Adrian Ancuța, Valentina Cazacu, Ileana Surdu, Tudor Smoleanu, Radu Claudiu Sandu, Mirela Bucur Pál, Camelia Paraschiv, Duța Guruianu, Sergiu Aliuș, Tiberiu Tudoran. Data premierei: 26 ianuarie 2001.

